

СВІТОВА ПРАКТИКА ТА НАЦІОНАЛЬНІ РЕАЛІЇ ПОДОЛАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ВИКЛИКІВ У КОНТЕКСТІ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Клименко К.В., кандидат економічних наук,
ДННУ «Академія фінансового управління», м. Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8295-1333>

Ухналь Н.М., доктор філософії з економіки,
ДННУ «Академія фінансового управління», м. Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8562-9355>

У 2019 році Європейська Комісія оновила та розширила стратегію щодо циркулярної економіки, називаючи її «Звітність до нової господарської моделі: діяти для зміни». Ця стратегія встановлює план дій для прискорення переходу до циркулярної економіки в Європейському Союзі. Основні аспекти цієї стратегії включають: посилення циклічного виробництва: заохочення використання вторинної сировини та вторинної переробки для зменшення залежності від первинної сировини; зменшення та управління відходами: зростання ефективності використання ресурсів та зменшення генерації відходів, в тому числі пластику; підтримка ринків для циркулярних матеріалів: створення ринків для вторинної сировини та впровадження стандартів для циркулярних матеріалів; стимулювання циркулярних бізнес-моделей: підтримка бізнес-моделей, що сприяють використанню та вторинній переробці товарів; зменшення використання шкідливих хімікатів: впровадження строгих стандартів для хімікатів у виробництві та виготовлення товарів; збільшення циркуляції електроніки: стимулювання використання та переробки електроніки та електричних пристроїв.

Ця стратегія спрямована на збільшення сталості, зменшення впливу на довкілля та створення нових можливостей для підприємств та громадян. Перехід до циркулярної економіки є ключовим елементом багатьох сучасних стратегій сталого розвитку, а Європейська Комісія вирішила взяти відповідальність за стимулювання цього процесу в ЄС.

European Green Deal (Європейський Зелений Пакт) – це широка стратегія та ініціатива, яку Європейський Союз оголосив для досягнення кліматичної стійкості та сталості економіки. Цей план був представлений Європейською Комісією в грудні 2019 року. Основні цілі та напрями European Green Deal включають:

– кліматична нейтральність: до 2050 року ЄС планує досягти кліматичної нейтральності, тобто не викидати в атмосферу більше парникових газів, ніж може бути поглинуто чи знищено;

– циркулярна економіка: заохочення використання та переробки вторинної сировини, зменшення відходів та підтримка циркулярних бізнес-моделей;

– інновації та сталість: сприяння інноваціям в екологічній сфері та забезпечення стійкого розвитку економіки;

– охорона біорізноманіття: збереження та відновлення природних екосистем для підтримки біорізноманіття.

Закон США «Збережемо наші моря 2.0» від 2020 року говорить про циркулярну економіку як про модель (перекладування), «яка використовує системно-орієнтований підхід і включає промислові процеси та економічну діяльність, які є відновлювальними або регенеративними за своєю схемою, забезпечуючи використання ресурсів у таких процесах і діяльності. підтримувати їх найвищу цінність якомога довше та прагнути до усунення відходів» [1].

Так, протягом кількох років у межах вимог Угоди про асоціацію з ЄС в Україні розвивається нормативно-правова база поводження з відходами. Зокрема, створена Національна стратегія управління відходами до 2030 року, Національний план управління відходами до 2030 року, Закон України «Про житлово-комунальні послуги» та проект Закону України «Про управління відходами». Усі ці нормативні та законодавчі акти мають на меті прискорити рух держави до європейських стандартів екологічної безпеки.

Україна в процесі євроінтеграції має прислатися до цього курсу, проголосивши в Національній економічній стратегії намір досягти кліматичної нейтральності до 2060 року [2]. У Плані пріоритетних дій Уряду на 2023 р. [3], наголошено на запровадження механізму енергетичного планування на місцевому рівні з метою встановлення та досягнення місцевих та загальнодержавних цілей з енергоефективності, розвитку відновлюваної та зеленої енергетики; формуванні ключових напрямів взаємодії з ОЕСР з питань щодо декарбонізації економіки, зменшення обсягу викидів, заохочення екологічних (зелених) інвестицій та сталого управління природними ресурсами; створення інструмента, кошти від продажу якого будуть залучені виключно на фінансування проектів екологічного спрямування; запровадження порядку відбору та супроводження проектів екологічного спрямування, які фінансуються за кошти державного і місцевого бюджетів тощо.

«Ukrainian Green Deal» – концепція «зеленого» енергетичного переходу України до 2050 року. Міністерство енергетики та захисту довкілля презентувало проєкт Концепції «зеленого» енергетичного переходу до 2050 року, який зумовлений трансформацією підходів до розвитку енергетики в світі та особливою увагою до проблем боротьби

зі зміною клімату [4]. На думку авторів Концепції, 70 % електроенергії відновлювальної енергетики у загальному енергобалансі країни передбачає також «припинення дії необґрунтовано високих «зелених» тарифів на електроенергію, отриману з альтернативних джерел». Адже, наразі й без «зеленого» тарифу інвестувати у відновлювану енергетику вигідніше, ніж у традиційні джерела. Нині в Україні всього 5 % енергії генерують «зелені» електростанції, коли інші 95 % – виробляється традиційним методом».

Концепцією також були поставлені й інші завдання, виконання яких очікується до 2050 року, а саме: повна відмова від вугільної генерації, скорочення частки електрогенерації з АЕС до 20-25 %, повна інтеграція ОЕС України до загальноєвропейської системи ENTSO-E, діджиталізація (оцифрування) української енергомережі, перехід до кругової економіки та зменшення відходів, їх раціонального використання, розглядається можливість впровадження ядерних реакторів малої потужності, як безвуглецевої технології.

Отже, впровадження принципів циркулярної економіки в Україні становить актуальне завдання для забезпечення сталого розвитку та оптимізації ресурсного використання. Це включає різні напрями – від урядових стратегій до підприємницьких та споживчих ініціатив. Можливі шляхи включають розробку національної стратегії, встановлення законодавчих рамок для циркулярного виробництва, надання фінансових стимулів та підтримку наукових досліджень. Привертаючи приватний сектор, ці заходи сприятимуть сталому розвитку та зменшенню негативного впливу на довкілля.

Література:

1. Яка різниця між циркулярною економікою і зеленою? URL: <https://ukraine-oss.com/yaka-riznyczya-mizh-czyrkulyarnoyu-ekonomikoyu-i-zelenoyu/> (дата звернення: 07.02.2024).
2. Європейський зелений курс: можливості та загрози для України. Аналітичний документ. Квітень 2020. URL: <https://www.rac.org.ua/uploads/content/571/files/european-green-dealuafinal.pdf> (дата звернення: 07.02.2024).
3. Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2023 рік: розпорядження Кабінету міністрів України від 14 березня 2023 р. № 221-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-planu-priorytetnykh-dii-uriadu-na-2023-rik-221r-140323> (дата звернення: 07.02.2024).
4. «Ukrainian Green Deal» – концепція «зеленого» енергетичного переходу України до 2050 року. URL: <https://se.net.ua/ukrainian-green-deal-kontseptsiya-zelenogo-energetychnogo-perehodu-ukrayiny-do-2050-roku/> (дата звернення: 07.02.2024).